

Bistriška: Moja lipa.

JESENSKO solnce, jesenski hlad. Na mojem vrtu cveto krizanteme in umirajo astre, v pomladi rojene, v poletju škropljene s tiho roso, v jeseni položene v grob. A jesen je položila v grob tudi mojo lipo.

Naša vas stoji tik pod gorami. Ni je strah. Varuje jo Storžič — divni sivi junak. Brezmejno lepe pravljice ji šepeta široka Zaplata, in Kokra, reka zelena, ji poje o junakih, ki so hodili tam mimo. O človeku — samotnem romarju — ji pravi, ki je hodil po težkih klancih življenja in zrl s hrepenenjem v očeh po belih cestah svetá; o ljudeh-trpinih ji pravi, ki so trepetali v borbi za življenje... To je naša vas. Njen okvir.

Vas šteje do 30 hiš. Visokih, nizkih, bahavih in ponižnih. Cerkev z zlatim zvonikom blešči, v njem govori in poje zvon dolga leta, težka leta. Budi, kliče in žaluje. Budi v življenje, kliče k delu, žaluje za umrlimi. Cesta — bela in široka — vodi skozi vas daleč v svet iz svetá.

Tik pod mojim oknom stražijo cesto mogočne lipe. Najlepša med njimi je bila moja lipa — moj človek, moj verni drug, moja najčistejša pesem v pomladnih in v poletnih dneh. Kdo je to lipo usadil? Ali topla človekova roka ali jo je zaplodil sladak veter v toplih junijskih nočeh ali so ji drobne žuželke zasejale semé življenja? Kdo to vé? Stala je, debelila se, cvetela, zelenela. Topli so bili večeri ob njej, žarki dnevi, svetlejšje zvezde, gorkejšje solnce...

Deblo ji je bilo široko, da ga je komaj objelo pet korenjaških mož; vrh je nalikoval velikanskemu oboku. Visoka je ta lipa zrastle, da jo je poljubljalo solnce v žarkem zanosu, da so ji zvezde v bleščecem strmenju srebrile vrh. Pesem njenih vej je bila prečudežno lepa.

Pod njo smo se igrali otroci: spleтали vence od prvega pomladnega cvetja, peli pesmi, da so zavzete utihnile včasih drobne siničke v njenem vejevju. Mnogo mnogo jeseni je padalo raz to lipo listje, zima je predla med njenimi vejami svojo srebrno nit časa. Drobni palčki so užigali v vrhu te lipe luči na svojih baklah, da so hodili varno po gorskih stezah do belega vrta, ki ga čuva stoglava kača na zahodni strani Storžiča...

In zdaj je ta moja lipa odpela svojo pesem. Prišli so možje: trde roke so nosile trdo orožje; v mračnih očeh je bil zapisan trd zakon — boj za obstanek.

Zapela je žaga, udarila sekira, nabrušeno jeklo se je zajedlo v mehko meso, rezalo v žile in žilice, paralo kolobarje, mrevarilo spočete veje in napol rojene mladike. Z vsako zarezo v živo deblo je odmrlo lipi kos življenja, in življenja je bilo v tem deblu mnogo, mnogo; toliko, da so delali možje ves dan od rosnega jutra do srebrnega večera.

In tedaj je zabobnelo. Padla je lipa-velikanka pred možmi, ki so jo odrezali od življenja. Mogočno je zagrmelo njeno telo, žalostno hreščanje je zastokalo iz posekanega debela. Zajokale so veje, zatrepetale vejice, zaječale mladike in suho listje je padlo z vej. V širokem kolobarju je zaplaval nad zemljo — kakor v hrepenenju k življenju, k solncu — se stisnilo in padlo na zemljo in umrlo...

Naslednji dan. Vaška kraljica je ležala obsekana ob kraju ceste v gol hlod. Otroci ga ogledujejo, odrastli se pomenkujejo: razvalina življenja.

Spet so prišli možje s priprago zdravih, močnih konj, da povlečejo ta velikanski hlod od ceste. Toda trudijo se zaman. Konji vlečejo, možje potiskajo, pa za ped se ne premakne goli hlod. Mar hoče smešiti to peščico ljudi, ki so ga obstopili, ljudi, ki nalikujejo drobnim palčkom s

čudo-smešnimi kretnjami v primeri z mrtvim deblom — lipa velikanke — sredi ceste? Lipa leži, še v smrti kljubuje. Upehani konji hrzajo, oznojeni možje rentacijajo. Dobro se mi zdi: premagala jih je, premagala še v smrti — moja lipa.

A so prišli spet drugi, močnejši — čez deset po številu — in z nadčloveškim naporom so zvalili golo deblo v obcestni kot. Tam leži še zdaj. Večkrat pogledam nanje skozi okno in se zamislim. To je življenje — — —

Krog in krog bo spet zadišala pomlad, zacvele bodo rože, pognale mlade lipe...

Janko Samec: Legenda o Krasu.

*Minuli so veliki dnevi stvarjenja
in končno dozidan bil božji je svet,
ko pal je Vsepišnjega jasni pogled
z nebes na ostanke prsti in kaménja.*

*»O, kje si, arhangel Gabriel,«
Bog ozklikne čez daljno obzorje,
»da pse to kamenje boš v prečo mi del
in nesel vtopit ga v morje!«*

*Res, trd in odločen je božji ukaz,
a trša so angela pleča.
In nesel kaménje je v morje čez Kras,
in nič ni težila ga vreča!*

*Po poti za njim pa priplazi se prag
in prečo na skrivaj prereže — —
O, kaj si, arhangel, res tak junak,
da nič več ne čutiš na hrbtu teže?*

*Začudeno angel nazaj se ozre,
srce mu vztrepeče od jada,
pa gleda, kako preko kraške zemljé
iz vreče za kamenom kamen pada.*

*Brž vrne v nebó se pred božji obraz,
da tam izpode se z dušo potrto.
A Bog ga odpošlje: »Kar brž spet na Kras,
pa Kraševcem daj v zameno to trto!«*

*In bila je trta najboljše zorsti,
od Milosti božje odbrana,
ki Kraševcem daje za žalostne dni
iz sladkega grozdja terana.*